

УИЛЯМ САРОЯН
НАЙ-ДОБРИЯТ ПИКОЛО НА
СВЕТА

Превод от английски: Нели Константинова, 1971

chitanka.info

Да бяхте видели само как спира на етаж, отваря вратата, пропуска пътниците, затваря и потегля право за най-горния етаж; и най-малката подробност точно пресметната, изпълнена и съпроводена с деликатно и скромно изразена любезност, простота, благородство и естествена доброта — и в самия начин, по който ръката му се плъзгаше след отварящата се врата, и в своеобразното кимване на главата, отчасти отдаваща почит на положението на пътника, бил той зъболекар или юрист, Док Мърроу или Уил Колинът, и отчасти — на красотата в самото представление, на умениято, акуратността, маниера и лекотата.

Страшна хармония!

Възхищаваха му се, като манипулира с асансьора. В града почти всички хора и с всякакво положение се бяха качвали по едно или друго време при него и бяха забелязвали, особено през лятото, когато е много горещо и спокойно и човек може да размишлява по-ясно, изключителния начин, по който наблюдаваше етаж, постепенно забавяше кабината, спираше плавно, а кабината леко се олюляваше нагоре-надолу. Големи хора като съдията Клиъри съвсем открито обожаваша неговия талант.

— Елмър — заговори го един ден съдията Клиъри, — хич няма да се изненадам, ако се окажеш най-добрият пиколо в града.

Досега Елмър не бе забелязвал как хубаво си гледа работата — просто я вършеше и толкова. Не се и замисляше за това, просто си мечтаеше по цял ден и после се прибираще. Позамисли се едва когато съдията Клиъри му обърна внимание.

За бога, рече си той, май ненапрасно съм завършил гимназия.

Всъщност по всички тия досадни предмети никога не бе учил, но му вървеше и си получаваше добрите бележки ей така. И през ум не му бе минало, но току-виж се оказал откритие за професията пиколо. С Алвин Хил, човек, надхвърлил петдесетте, винаги уморен и мрачен, получаваша еднакви надници, но Елмър знаеше, че в работата си е поне два пъти по-добър от него. А получаваше само петнайсет долара седмично. Е, добре, всичко беше наред: наем, храна, облекло, неделни вестници, радио, всички сметки платени, освен в случая, когато Мери, единственото му дете, умря в болницата едва на шестнайсет месеца. И погребението, боже господи, и всичко останало! Удържаха му половин долар седмично за парцела в гробищата. Знаеше, че ще го изплаща до

смъртта си, с други думи, поне още петдесет години. Беше едва двамайсет и девет годишен, баща му бе умрял на осемдесет и седем години, дядо му на деветдесет и две, а двете му баби далеч след стоте.

И до края никой не можа да проумее как тъй старият му баща успяваше да се крепи, нито пък откъде се бяха взели всички тия деца в къщата му, след като той едва се държеше на крака от пиенето и разгулния живот. На всеки пет-шест седмици в тая къща идваха роднини с пари и с цял куп съвети и преброяваха децата.

— Тези деца всички ли са твои, Том? — питаха те. — Или?

— Дали са мои? — отвърщаше старият Билингз. — Я се махайте с големите си коли и саркастичните си въпроси! Та единайсет момчета и шест момичета семейство ли са?

И наистина, две години след смъртта му се роди още едно момиченце. Самият Елмър си спомняше най-големия брат, четирийсетгодишния Сам. Беше вече баща на пет деца, но все не можеше да се отдели от къщата — страх го беше. И старите се мъчеха да го изпъдят, но Сам не се махаше. Плачеше като бебе. А собствените му деца му се смееха.

Но това беше преди войната.

Когато Сам замина войник във Франция, не им беше никак весело. А като се върна шест месеца по-късно, ранен в челото, бяха направо ужасени. Късно една нощ Сам се бил с германците. Втурнал се в посоката, в която мислел, че се намира врагът, праснал си главата в пода, надигнал се и се олюлял пред бармана, който се обърнал и го ударил по главата с патерицата си. После доложили в болницата, че Сам е ранен. Там го поразпитали криво-ляво и го изпратили у дома. Нито знаел кой е врагът, нито в коя страна се намирал, ни името на американския президент. Джордж Вашингтон, рекъл той. Като видели огромната драскотина на челото му, децата се стъписали.

Та когато съдията Клиъри каза каквото му каза, Елмър почна да размишлява за дедите и роднините си — колко забележителни хора са всичките и колко естествено е за тях, просто в кръвта им, да бъдат различни и реши да призове на състезание всеки пиколо в града. Петдесет цента входна такса, а победителят ще получи пълния приход, като се отделят десет процента за благотворителни цели. Разбира се, старият Алвин Хил още в самото начало не хареса тази идея и искаше да знае защо, по дяволите, трябва да си прахосва париците.

— Добре де — рече Елмър, — ще бъдеш поканен на състезанието, пък и да не приемеш поканата, то си е твоя работа.

Много често, особено през лятото, когато нямаше пътници да се качват и да слизат, те разговаряха от асансьорите. Провикваха се, защото — с пътници или без пътници — трябваше да са в движение — шест етажа нагоре, шест надолу.

— По дяволите, кой изобщо е чувал за състезание с асансьори? — рече старият Хил. — Ти май съвсем си откачил. За какъв се мислиш? За авиатор ли, що ли?

— Е, добре де — продължи Елмър, когато асансьорите се разминаваха някъде около третия етаж, — винаги съм бил дяволски по-добър пиколо от теб и дори от всичките ти момчета.

— Дори от тях — повтори си Елмър.

Септември беше много горещ. Всички в града дремеха, кой изтегнат, кой на стол или на бюро. И двамата имаха само по един пътник вече повече от час. Елмър бе изкачил една непозната възрастна дама и я бе упътил към кантората на Уил Колинът. Тя още не бе излязла и той реши, че и двамата спят вече целия следобед. А старият Хил бе изкачил един дребен арменец със зъбобол към кабинета на Док Мъроу за безболезнено вадене на зъби, стая, колкото един килер, пълна с боклуци и напрежение и способна да причини всекиму болка до смърт.

Двете кабинени се разминаха, едната надолу, другата нагоре. Вратите се отвориха, едната на партера, другата най-горе. Още нямаше никакъв пътник, никой не повика асансьорите, тъй че единственото, което им оставаше, бе да пуснат отново в движение асансьорите си, единия, слизащ надолу, да види дали някой в града се е пробудил, другия, изкачващ се нагоре, по-скоро ей тъй на шега.

Старият Алвин Хил не харесваше поведението на Елмър. При това беше ужасно горещо. Никога през целия си живот не бе се чувствал тъй неприлично млад и единственото, за което мечтаеше, бяха чудесните пълни крака на частната секретарка на Уил Колинът. Мечтаеше само да я отведе някъде насаме, където щеше да бъде ужасно просторно. А това бе съвсем глупава работа и го караше да се ядосва на Елмър, който не го оставяше на мира.

— И няма да бъркаш момчетата ми в това — рече той, — или ще спра асансьора и ще ти прасна един в зъбите.

Елмър ужасно мразеше да му говорят с такъв тон хора, които дори не са завършили гимназия, тъй че му отвърна:

— Ще ме праснеш през устата, ама после ще ти разцепя главата точно през лявото ухо.

И двамата се чувстваха по-жизнени, отколкото по което и да е друго време на годината, и едничкото, което искаше старият Алвин, бе да иде някъде из провинцията с частната секретарка на Уил Колинът, а всичко, за което мечтаеше Елмър, бе световна шампионска титла като най-добър пиколо.

Старият Алвин спря кабината си на втория етаж, а Елмър спря своята на третия. Старият Алвин извика на Елмър да слезе един етаж, за да се срещнат. Той направи две крошета във въздуха към въображаемата крехка фигура на Елмър, като повече мечтаеше за краката на секретарката на Уил Колинът и се чувстваше достатъчно млад, за да го приберат в Сан Куентин^[1] за някоя смахната простъпка от любов и страст. Елмър от своя страна искаше да знае откъде-накъде той, завършилият гимназия, трябва да слиза един етаж, та да се срещне с Алвин. Запита най-учтиво стария Алвин не би ли се качил на третия етаж, та да му разцепи главата право през лявото ухо.

— Да ми счупиш главата? — попита старият Алвин. — Ти и кой още?

— Само аз — отвърна Елмър, — знаеш много добре.

— Въобразяваш си — рече старият Алвин. — Слез само да видиш какво ще стане.

Елмър си припомни цялата агония в борба за добри бележки в гимназията, тежкото преписване на отговорите от малките късчета хартия в ръкавите си и това го разпали още повече, като си помисли как може такъв невежа като стария Алвин да му казва той да слезе един етаж, за да го набие, тъй че вместо да слезе с асансьора, той се втурна надолу по стълбите, а старият Алвин го чакаше, горящ от желание да го повали безжизнен. Елмър се нахвърли бясно към него и улучи стената с юмрук, а старият Алвин се втурна към Елмър и си загуби едната обувка.

В този миг иззвъня звънецът и старият Алвин се запъти към кабината си, защото смяташе за свое задължение да се отзовава, независимо какво става, но Елмър бе застанал пред вратата и го удари

с юмрук два пъти по-добре от Джон Л. Съливан^[2] или който и да е друг, а старият Алвин рече:

— Ще ни изхвърлят! Дявол да те вземе, махай се от пътя ми, иначе и двама ни ще изхвърлят.

Старият Алвин съжеляваше ужасно, че бе пожелал секретарката на Уил Колинът, защото всичко ставаше много опасно и ако звънецът е бил натиснат от Джон Фоулър, сигурно ще бъдат уволнени. Джон Фоулър бе собственик на сградата, уволняваше и назначаваше и ненавиждаше всеки, който не си гледа работата.

Елмър се почувства достатъчно удовлетворен, за да пусне Алвин да си влезе в кабината. Знаеше, че старият е уплашен до смърт, а от това Елмър се чувстваше по-добре и от оня случай, когато бе спечелил седем долара от китайската томбола, макар че непрекъснато си мислеше какво ще стане, ако наистина го уволнят дето не е позволил на стария Алвин да си влезе в кабината и да се отзове на повикването.

Той само каза на стария Алвин, че е избрал най-бързия път към самоубийство, а старият Алвин взе да го моли да се отстрани от пътя му. Звънецът звъня десетина пъти, а Елмър размахваше юмруци под носа на Алвин като световен шампион по всичко.

Чувстваше се по-добре дори и от оня неделен следобед, когато изяде цели две дини, докато жена му раждаше в болницата бебето, което по-късно умря.

Тогава старият Алвин хукна към стълбището, за да се качи на третия етаж и да се отзове на повикването от кабината на Елмър, но Елмър го хвана за крака и Алвин рухна назад върху му. Елмър загуби съзнание, защото главата на стария Алвин го бе ударила по главата. Старият Алвин също загуби съзнание. И тогава, сякаш нарочно, всички от сградата едновременно поискаха да излязат и всички извън нея поискаха да влязат, а звънциите дрънчаха като на Коледа. Елмър и старият Алвин бяха мъртви за света и усмихнати.

Самият Джон Фоулър изля върху Елмър и стария Алвин кофа вода, която домъкнаха отнякъде, и лично ги попита каква идиотщина им е хрумнала. Елмър поиска да спомене нещо за своето гимназиално образование, но не можа дума да обели, а старият Алвин съзнаваше, че не може да им даде никакво обяснение за отношението си към секретарката на Уил Колинът, тъй че и двамата си мълчаха.

Най-сетне Елмър проговори:

— Мистър Фоулър, нали знаете, че съм завършил гимназия?

— Не знам — отвърна мистър Фоулър. — Е, какво от това?

Изведнъж Елмър се почувства десеторно по-зле, както му беше десеторно по-добре да задържа стария Алвин с размахани под носа му юмруци, тъй че се чудеше какво да каже.

— Мислех си, че не е лоша идея да се организира състезание за най-добър пиколо.

— За какъв дявол! — рече мистър Фоулър.

— Защото ми се струва, че съм най-добрият пиколо в града — отвърна Елмър, но му беше по-противно от всякога, защото досега не се бе държал така, винаги бе любезен и скромен и нито веднъж не бе говорил тъй, както сега.

— *Ти* да си най-добрият пиколо в града? — учуди се мистър Фоулър. — Ти не си с всичкия си. Най-лошият в града, най-лошият изобщо. Защо, по дяволите, си се бил със стария Алвин?

На Елмър му се щеше да направи едно от двете — да се разплаче или да удари мистър Фоулър право в лявото ухо. Тъй че той почна да плаче. Сега вече знаеше колко лошо излезе всичко и не искаше да се връща в къщи, понеже трябваше да каже на Ани, че си е загубил мястото, а тя или щеше да го убие, или да направи живота му такъв ад, че да го накара да се самоубие.

Мистър Фоулър изглеждаше вбесен и си запали пурата, старият Алвин просто седна в канцеларията и се замисли. За бога, дори с тази огромна цицина всичко, за което можеше да мечтае, бяха пълните крака на секретарката на Уил Колинът.

Това е всичко.

И тъй, оня старец, мистър Фоулър, каза, че ще им даде последен шанс и на другия ден те отново се явиха на работа. Близо три месеца нещата изглеждаха непоправими; Елмър просто не можеше да навлезе отново в ритъма. Настъпиха студените зимни дни и това бе непоносимо. По цял ден трябваше да повтаря „Заповядайте“ на пътниците и като се качват и като слизат от асансьора, и успяваше едва десетина пъти дневно да спре плавно на нужния етаж, а дори и да успееше, не го правеше с онази грациозна лекота, както по времето, когато се чувстваше добре и знаеше, че гимназиалното му образование не е било напразно. На всичко отгоре не отваряше вътрешната врата прецизно и леко, както по-рано, и когато някой го заговореше за

времето, той изобщо не се досещаше какво да отвърне. Той, който само преди половин година беше най-любезният и приятен събеседник.

На всичко отгоре Ани очакваше дете. Всичко бе наопаки. Все още изплащаше петдесетте цента седмично за парцела в гробищата и никога не им оставаше и един дайм в повече, а годините, през които доби гимназиално образование, му се струваха направо похабени, дори по-зле и от времето, когато замина за Сан Франциско; на повече от двеста мили, цял месец се мъчи да изкара някак си в големия град и едва ли не умря от пневмония и носталгия по това малко градче.

Той само изкачваше асансьора до шестия етаж, после го сваляше до партера, нагоре и надолу, и вече изобщо не мислеше за шампионата, чувстваше се неимоверно зле и когато някой отвореше дума за времето, изобщо не му отговаряше.

Докато един ден най-неочаквано, слизайки от петия етаж с някаква напарфюмирана дама, той откри, че е юни и че идва лятото, и се почувства ужасно добре. И как плавно само спря асансьора на партера и как леко се олюляваше кабината — също като миналата година, и колко приятно ухаеше дамата. За бога, нищо на света не можеше да му попречи да прилага своето гимназиално образование. Около средата на август той влезе в блестяща форма — достигаше прецизно етажа, прецизно плъзгаше ръка по вътрешната врата, кимваше любезно с глава към пътниците и поддържаше най-непринуден разговор за времето и какво ли не още. Асансьорът се спускаше плавно, градът бе малък и прекрасен, времето — топло, а самият той — едва ли не световен шампион по всичко.

[1] Сан Куентин — известен калифорнийски затвор. — Бел.ред. ↑

[2] Името на боксов шампион от 30-те години. — Бел.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.